څه ګورم او څه اورم

د

گل پا چا الفت

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل

نه پوهېږم. د قدرت څه منظوره وه؟ او دی نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو ننداړو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئی نوم معلوم وی او نه ئی څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړی او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوی.

زه هم سره له دی چه د دی عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه می پدی باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دی چې زما سابقه او آینده هېڅ‌ چا ته نه وه معلومه او نه می چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هری خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلی او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره او زما ولی دومره ډېر قدر کېده؟

بی له دېنه چه دی خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوی شیان خوښوی او زاړه ردوی، هره ورځ په نوو اشنایانو پسی ګرزی او پخوانی ملګری پرېږدی همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائی.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شی کښې نوی رنګونه خوښوی زما نه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوی جامی او نوی ټوکی راوړی او د دی زړی دنیا په مخ نوی رنګونه پوری کوی. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوی او کله ئی د دود و دستور په اصنامو غولوی یوه ورځ ئی په کلیسا کښې او بله ورځ ئی په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولی. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شی یوه ورځ ساحری او بله ورځ فرعونی کوی کله نور سمی لاری ته را بولی او کله خپل ځان له ګرنګونو غورځوی. له کوم وخته چه زه را وېښ شوی یم او خپلی سترګی می غړولی دی تر اوسه پوری می د دنیا پیښی په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلی په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسی ګرزی او نوی نوی مضمونونه پیدا کوی. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوی او تازه مضامین دی. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې یم لکه چه نن مې ته وینی. که ته په ظاهره نه غولېږی زه هر ورځ بېل افکار او نوی خیالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وی.

کله چه زه د مور په غېږ کښی وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محیط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به می د مشرانو په ږیره لوبی کولی او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلی ږیری واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس باید زه دوی په شا وګرزوم او خدمت ئی وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه یو قرض و چه نن ئې باید ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنیان هم د قرض په ورکولو مکلف دی مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر درونډ دی او زما له لوئیدو سره سم زما بار هم درونډ شویدی. هو! هر څومره چه یو سړی لوئېږی تکلیف ئې هم هماغومره زیاتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنی مشران اطاعت او کشران شفقت غواړی څوك راځنی ګلی کوی او ځینی راته هیلی او اسرې لری د همدغو هیلو او امیدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم د امید رڼا وروړو زیاتېدله. که سړی ښه ځیر شی دنیا ټوله داسرو او امیدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لری څه وینی او هغه ئی خوښېږی دی وریسی هڅه کوی او هغه ورځنی وروړو لرې کېږی په اخره کښې وریسی د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او یوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او تر کومه حده وی؟ څنګه به وی؟ او څنګه به شی؟

هر یو پخپل سر د پاسه یوه وریځ وینی چه د ده ګمان پیدا کړیده او دی ورته امید لری، له دې وریځی کله ږلی اوری او کله بارانونه، په ځینو ځایو شنډه تېره شی او په ځینو ځایو کښې ورځنی سیلابونه وبهېږی. بډایان او شتمن هېڅ کله هیله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبیعت ئی د امید او اسرو خاوندانو ته ورکوی. هر څوك د خپل امید په رڼا کښې ژوند کوی او د رحمت وړانګی هر وخت د امید له کړکی د انسان په تیاره خونه کښې پریوزی.

امید د ایمان یو جز دی چه خوف هم ورځنی پیدا کېږی څوك چه امید نلری هغه خوف هم نلری او نه ئی په زړه کښې د ناکامی وېره او سودا وی. مونږ باید پخپل مخکښې د امید رڼا ځانته پیدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پیشرفت او وړاندی تللو قوت راکوی.

زه خپل امید تر یوه حده ورسولم زما ځینی ملګری چه د امید توښه ئی بیخی نه وه په هماغه لمړی مېنه پاته دی. امید هم لکه عشق او محبت انسان یوه عالی مقام ته رسوی او له توری شپی نه ئی رڼا ته راباسی. امیدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لری مخصوصاً لوړ او عالی امیدونه چه د اشخاصو دروازی ته نه راټیټېږی او ذلت نه قبلوی. هغه وخت چه ما پدی لویه نړی کښی یوازی خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنیا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د امید رڼا وروړو زما په زړه کښې زیاتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړی سر ترسره زما د پلار کور دی او بی له رحم و شفقته نور څه په دنیا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنیا د مارانو او لړمانو لیوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږی کله کله د عتاب ځپېږی شی او په مخ لګېږی ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلی او مختلف واقعات راته معلوم دی.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږی مګر افوس چه یا پټېږی او یا په بل رنګ ښودل کېږی زما د ژوند افسانه هم د دنیا لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولری او رښتیا وی مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسی ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتی او کمی ولری ما معذور وګڼئ هیڅ قصه ټوله رښتیا نه وی مګر خلق ئی اوری دروغ لا تر اوسه داسی نه وی رټل شوی چه نه ئی څوك ووائی او نه ئی څوك واوری.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوی او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوی. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بی له ښاغلی رجب خانه (تصوری انسان) بل څوك دا کار نه کوی. مګر هغه هم خلقو په دومره ځپېرو وهلی چه ونه ئی له یوی لوېشتی نه جګېږی او هر څوك پری خاندی. خبره له خبری ولاړېږی زه هم لکه ځینی کسان چه تش ګرېدل ئی مطلب وی او د نتیجی غم ورسره هېڅ نه وی له مطلبه لرلری شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسی له کومی برخی سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بی رحمی قصی کوی خلق ورته توریالی وائی مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بی ننګه او بی غیرته وایی ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼی او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوری. زه نه پوهېږم چه ته (د قصی لوستونکی) څوك ئی او څه راز ذوق لری زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزی او که عادی درته ښکاری.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو ځنی لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصی می نه وی اورېدلی د دښمنانو بی رحمی راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼی مې نه وی لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه می نه وه لیدلی د دنیا مینی راباندی غلبه نه وه کړی، سبائی له خوبه را پاڅېدم سترګی می ومښلی ښکته پورته می وکتل د کور و کلی خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا می تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدی کېده او په غوږ کښې به ئی څه ورته وویل ورو کوچنیانو به په کوڅو کښې ناري وهلی چه نن ئی فلانکی ... وژلی بل به ویل چه په چاړه ئی حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دی دا کلا او دا پټی درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دی یو ستوی کړ. زه پدی خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائی او څوك یادوی له کومی ښځی به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئی وویل: (څې کئې زویه خدای دی دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولی داسې خبری کوی چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ساعت وروسته د کلی ښځې ټولې شوې او يوه بل کلي ته تللې زه هم ورسره ملګرې شوم او يوه کاله ته ننوتو چه ډېرې ښځې راټولې شوې دي، څوك ژاړي او څوك خبرې کوي ځينې اوږه لمدوي او ځينې په لويو لويو ديګيو پسې اورونه بلوي. د کوټې په مينځګښې څوك اوږد پروت دی او شاو خوائې ښځې ناستې دی لکه بدلې څه وائی او ژاړی.

يوه ښځه چه نوې راغله ژړئې هغه سپينی څادر لری کړ او په چيغو ئی لاس پوری کړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه يو سړی په وينو کښې لېت پېت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړيدی يوه ښځه چه د کلی د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبرې کوی او نورو ښځو ورته غوږ نيولی دی هغې ښايسته ډېرې خبرې وکړې خو ماته اوس نه دي يادې چه څه ئی ويل، دومره مې په ياد دی چه شهيد شهيد به ئې ډېر ويل او د جمعې شپه به ئې هم يادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهيد دغه مړی ته وائی چه چا حلال کړيدی او په وينو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهيد نه ويل، وروسته بيا پدې هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شويدی يعنی وروړئی غلو ته پيسې ورکړيدی چه هغه مړ کړی او مال ئی ده ته پاته شې دې خبرې زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې ليدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله به پيسو باندې خلق وژنی او يو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پيسې ورکوی.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پيسې راکړې وی زښت ډېر به ډاريدلم چه غله خبر نشی چه د ده په جيب کښې پيسې دی بيا به مې ويل، ځه! غله خو زمونږ مريدان دی او هر وخت مونږ ته شکرانی راوړی او دعا رانه غواړی بيا به راته سودا پيدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکی صاحب مريدان دی هغوی رانشی او ما په پيسو مړ نکړی. يوه بله ورځ چه يو سړی زمونږ حجرې ته راغلی و او ما ته ئی څه پيسې راکړې خلقو به ويل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پيسو باندې وژنی، ما به په زړه کښې ويل دی چه په پيسو باندې سړی وژنی نو ما ته ئی ولی خوشې په خوشې دومره ډېرې پيسې راکړې، بيا به مې ويل دا پيسې ئې چه ما ته راکړې اوس په نورې پيسې ورسره نه وی او کوم بل سړی به مړ کړی چه له هغه نه پيسې واخلی. خلقو به ويل چه دی د سيدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جيلانی قدس سره) په نامه ډېرې شکرانې د ده نمسيانو ته ورکوی، زه به پدې خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نيکه تابع دی او له مونږ نه وېرېږی.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به مې چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به مې ويل، يوه ورځ مې له خپل لالا (سپين ږيری خدمتګار) څخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله ئې دومره تابع دی او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پيسې راکوی هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بيا داسی خبره ونکړی چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږی. زه پوه شوم چه خدايږو ډېره بده خبره مې کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښيمانه شوم او زښت ډېر وويرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته ئی وويل لوی ځوان په خدای باندې ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولی دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پری راشی نو چه لوی ځوان یاد کړی سمدلاسه ور رسیږی او خدای ئی ساتی. ده دا خبری همدغسی کولی او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصی کله نه وی اوریدلی او د قصو ډیر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به می زاری کولی چه ما ته قصی وکړی خو دا د لالا قصی راته چا نه وی کړی او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندی پوهیږی. پس له دی به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی ځوان قصی وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګړی قصه وکړه او دی قصی ته ډیر خلق راغونډ شوه چه زمونږ ژرندګړی هم حاضرو. لالا وویل د لوی ځوان یو ژرندګړی و، چه له خلقو نه به ئې زښت ډیر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك ئی نیم من و هر چا به چه د ده ژرندی ته غنم راوړل په دغو کاڼو به ئی ترپینه مزد تاله او د خلقو غنم به ئی چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼی و چه لږ غنم به ئی ډیر خیژول. د ژرندګړی ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوی او غلا وکړی. دا ژرندګړی چه مړ شو او په قبر کښې ئی کېښوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه ئی په لاس کښی و او له ده نه ئی پوښتنه کوله چه رب دی څوك دی؟ پیغمبر دی څوك دی؟ او د چا په دین ئی؟ ژرندګړی په دی خبرو خبر نه و او ویل ئې زه نور نه پوهیږم خو د لوی ځوان ژرندګړی یم چه د پاو په ځای می نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر څو چه مړکېدم زما دغه کار و او بی له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پیژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پری وولی ژرندګړی وویل یا غوث صاحب رارسیږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز ئی په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګړی سره د چا کار نشته او دی له دی سوال او جواب څخه معاف دی ملایکو ویل مونږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لوری مونږ ته همدغه شان امر شویدی لوی ځوان ورته وویل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی وویل چه هغه خونونه او فسادونه کوی آیا تاسی له هغه نه ښه پوهېدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسی ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګړی پوښتنی وکړئ دلته ملایکی بی جوابه شوی او د پاك خدای حضور ته عرضی ورغلی چه مونږ لوی ځوان د خپل ژرندګړی سوال و جواب ته نه پرېږدی او له مونږ نه دغه شان پوښتنې کوی د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسی له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګړی دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وویل په رښتیا چه لوی ځوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډیر قدر لری، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی ئی له دریابه را واېستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړۍ قصه به لا څنګه وی؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه ئی دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو ځوی ئې درلود هغه چه ځوان او ځلمی شو مور ئې ورته کوژده وکړه او څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته ئې واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته ئې راوستله پدې وخت کښې نا څاپه اه کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړۍ له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دی قصی خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به ئې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به ئې چیغې وهلې او ټول خلق ئې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه ځه! لاړ شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کاروانه کېږی او سوالونه ئې د خدای په دربار کښې قبلېږی بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه ئې ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به ئې په اخرت کښې اجرونه درکړی.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پوری کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دی درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډې ته ئې په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندی هماغه دړی اېښی وی او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلی و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و اېستل او بېرته ئې ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری ئې ښکلول هغی وویل لویه ځوانه که دی د دولس کالو غرقه بېړی اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانی را وباسی، هغی نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ ئې یا دوله او په همدغه امید خلق تاسی ته راځی او ستاسی دعا اخلی. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او بېغقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق ئې خوړلی و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق منی او غوږ ورته نیسی لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدی و چه ومی وهی خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی وړوکی دی نه پوهېږی، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنی نشوی کولی او ډېر اعتراضونه ډېری سوداګانی به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ویل واړه باید د لویو په مخکښې خبری ونکړی او په ادب ناست وی، وروسته تر دی به می د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبری نه کولی او هر څه به می چه اورېدل هغه به راته صحیح ښکارېده، ټول ورځ به می د بزرګانو قصې اورېدلی او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښی ښی قصې کولی، کله کله به ښځې هم را ټولی شوی او زما قصو ته به ئې غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ی‌نشوی کولی او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به می وکړی خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به ئې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسی ژر ژر په قارېږی خدای دی سړی د دوی له قهره ساتی دعائی نه لګېږی مګر ښیرائی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټرى وى. خبره بيا رانه بلى خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړى پاته شوه زه بايد دا قصه پوره كړم او اخر ته ئې ورسوم. پدى قصه كښې د سكه ورور ظلم او د پلار بيرحمى بيا نېږى له دى قصى نه د دې وخت مسلمانى او د دى زمانى ورورى، د حاكمانو او ماموړانو بى غورى څرګندېږى.

تاسى زړه مه تنګوئ زه به تاسى حقايقو ته ملتفت كړم او د خپل كلى او كور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو كښې لمبېدلى و يوازى نه و يو بل سړى هم ورسره په يوه چوړكى حلال شوى و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هيڅ ګناه نه درلوده او يوازى پدى جرم ووژل شو چه غله ئې وپېژندل او د دى احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائى.

هغه څوك چه له غلو سره اشنا وى يا هغه سړى چه رښتيا او حقيقت بيانوى بايد ووژل شى او ژوندى پاته نشى. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل كور كښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندى نشو او نه پكښې څوك په لښته ووهل شو ځكه چه عارض او مدعى موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاكمان او علاقه داران پخپلو چوكيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوى ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره كښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوى ته ئى د مړو دعا هم وكړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له ورور‌ه د دوه قتلونو پيسى غواړى او هغه د يوه قتل پيسى حقى ګڼى او د دى بل قتل په حق الزحمه كښې د شهيد د كاله طلا ګانى او د ښځو ګانى مجرا كوى چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره اېستلى وى.

ته به وائى چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسى وركوى مګر كه تا پدى وطن كښې شپې كړى وى نو ډېر تعجب به ونكړى او بى شاهدانو به دغه خبره ومنى.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژنى او پخپلو چړ و حلالېرى زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار ئى هم په دغه قتل كښې شريك و. كله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ كېده نو د كلى ملا صاحب او څو تنه سپين ږيرى ئى د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسى شاهدان اوسى زه خپل ټول مال كشر ځوى ته تمليكوم او مشر ځوى مې زما په مال كښې څه برخه نلرى ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت كښې دى او شريعت ئى نه منى مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا كړو چه په شريعت باندى دا خبره برابره شى كه څه هم له شرع مخالف كار دى او د وارثانو محروموول خپل ځان د خداى له رحمته محروموول دى. خان پدى خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته ئى سپينى پګړى په سر كړى.

هغوى قلم او كاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال ئى چه په لكونو روپو قيمت ئې درلود په دوه زره روپو ئى د خان په كشر ځوى خرڅ كړ او دوى پرى شاهدان شوه.

په دغه شرعى حيله دوى د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلى او د خان ميراث ئى همدغه پيسى وګڼلى چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شى او هر څه د خان كشر ځوى ته پاته شى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټی سترګې اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت ئې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه ئې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنی ورونه بلل کېده. خیر بی سترګو پلرونه همدغسی کوی مګر ګورو به چه دواړه ورونه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحې خبره خلاصېږی، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوی هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضاٴ د پلار خط را باسی چه ټول مال ئې په دوه زره روپو په ده خرخ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندی؟ پس له فکره د هغه بل کلی ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه ئې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړی چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دی چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شویدی او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلری. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښی د دنیا په هډوکو ونښتل او فیصله ئې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهۍ په ډول په مینځګښی ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپۍ باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه بېګاته ئې مړ کړی او له شره ئې خلاص شو پدی خبره کښی کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وبووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او ارومرو پکښی سړی څه قدر متردد کېږی. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدی فیصله کښې چرتی شو او فکر وبوړ نه چه دا خبره رد کړی او بل فکر وکړی. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دینه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه ئې کوی او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسی ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښی سودا پیدا کېږی او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وویل که خوك د چا د مرګ اقدام کوی نو مرګ ئې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزاٴ) زمونږ ملا صاحبان چه په عربی څه ووائی نو بیا پکښی د شك او تردید مجال نه دی او بی تحقیقه ئې هر خوك منی.

کشر خان چه له یوی خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلی خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر ئې د ورور په قتل کښی ولید او غله ئې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بی له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شی او د ناظر لحاظ هم ورسره وی پدی قتل کښې به ولی ځنډ او معطلی پېښېږی.

غله بېګاه ته ځی او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږی هغه چه غله وینی او پوهېږی چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندی نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږی. خان که هر څومره وعدی وکړی چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکری به کوم چا په ده باندی رحم ونکړ او په پخه چاړه ئی حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه ئی هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنی دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلی کښی رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وائی د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو ورو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلی وه چه پدی قتل کښې څومره پیسی ورکړی شوی او دا کار د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پری خبر شوه او ښځو به دکودر په غاړه همدغه خبری کولی مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسی کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته ئی هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسی هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسی نه کوی دوی رشوت او پیسو دغسی کړه هغه پیسی چه غلو اخستی وی دوی هم واخستلی او لمر ئی په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپی غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله ئی پټ کړه په تحقیقاتو کښی ئی وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ ئی معرفی کړو. پدی خبرو باندی د کلی سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتی ولګولی او دسخطونه وشوه.

هیڅا دا ونه ویل چه د دواړو ورونو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنی ئی کوم حد ته رسېدلی وه د حاکم هم هیر شوی و چه دواړه ورونه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښی څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښی و غلو وېوړ او یو څه جز ئی شیان پاته شوه. زمکی کلاګانی ژرندی پایکوګانی، د غلو ګوداموته نغدی روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږی او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کیږی؟ دا خبره د محکمی قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوری او هغه لږ غوندی مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره ئی یوه صالح متدین او خیر خواه وصی ته وسپاری چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږی.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدی مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصی مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېری عاطفی خاوند وی او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصی مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی ئی له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه ئی په عدت کښی د کلی سپین ږیری او ملا را وغوښتل او نکاح ئی پری وتړله. خپله پیغله ورېره ئی هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښی وی او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندی نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه ورپېښ شوه خو څو ورځې وروسته ئې مړی له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوئې شهيد و مګر دغه شهيد زاده ته چا شهيد نه ويل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار ئې کوی ځينې طبيبان ئې هم کوی او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دی مګر د دوی دلاس مړی د شهيدانو درجه د خلقو په نزد نلری. د صغير مور د دی لامله چه د مينی او محبت په اثر چا پری نکاح نه وه تړلې بلکه د ضرورت او مجبوريت په سبب د خان په نامه شوی وه او مصلحت دا نه و چه له دغی ښځې څخه خان اولاد ولری ځکه چه د خان د ګرانی او اصلی ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی ئې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به ئې جارو کاوه او ناولی کالی به ئې مينځل د همدی لامله نشم ويلی چه د دی ښځې لاس د خان په کاليو نه دې لګېدلی ځکه چه د مينځلو په وخت کښې ئې د هغه ناپاکه چامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغی ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسی رويه ئې ورسره نيولې وه لکه چه اوس ئې هم د ورور کېږه وی او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وی. زمونږ خان ډېر دينداره سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېره خدمتګاره ئې خوښېږی او ځان پری چاپې کوی. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پری ايښی چه بهر دنيا وګوری او څوك ووينی يائې څوك ووينی. د دی ښځې پلو پس له هغی شپې چه غله او خونيان په کور را ننوتلی و بيا چا نه دی ليدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوئې البته غلو له لاسونو بنګړی ايستلی دی او د غاړی ګاڼه ئې هم ورته نه وه پری ايښی. زمونږ خان د خپلی ورېری په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه ئې کړی او چا ته ئې ورکړی. ريباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور انديشي ورکړېده او ډېر لری ګوری، دومره لری هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنيا په کارو کښې ئې نظر تر ډېر لری ځايه رسېږی. دی پدی پوهېده چه که دا ښکلی پېغله د کوم نارينه پښتون کور ته لاړه شی او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دی نجلۍ د پلار انتقام واخلی يا په ميراث دعوه او جګړه وکړی نو ځکه ئې يو بې ازاره او مړيی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړی. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پيدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نيکه دښمنی تازه کړی. تاسی ګمان مه کوی چه دا کومه خيالی افسانه ده او ليکونکی له ځانه خبري جوړوی، ما تعهد کړی چه رښتيا به وايم او څه می چه ليدلی هغه به بيانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی يو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وريره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حيات لری، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانی په مرور خاټکی او ښاخونه پيدا کړی او مبالغې پکښې وشي. زه پدی قصه کښې يو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دی سړی سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن ئې نه پټوم او وايم چه دی په کور او کلی کښې په ډېری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینداری او ښه سړیتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائی. دی وروسته د وړور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجی صاحب هیڅکله د قرآن کریم تلاوت نه قضا کوی او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوی که څوك ووائی چه په لس کالو کښې به ده یو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئی منئ ځکه چه په لمانځه ډیر ټینګ دی او هغه وخت چه د ده وړور ژوندی و هم په لمانځه باندی کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډیر لږ ګناه پکښی وی بد ګڼی په چلم باندی ئی کله خوله نه ده ایښی او نه ئی کله نسوار په خوله کښی اچولی دی. دوه یا دری کاله ئی څه پیسی د ذکات په نامه خلقو ته ورکړی مګر وروسته ئې پیسی د غلی د قیمتی په وجه ډیری زیاتی شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډیره غله اخلی چه زرو خروارو ته به رسیږی، دا غله دی د کال تر اخره ساتی او د ډیری قیمتی په وخت کښې په ډیر ګران نرخ خرڅوی هغه وخت ئی هم په نغد و نه ورکوی او تر یوه کاله ئی پور ورکوی په همدغه سبب ئی خلق یو په یو نیم یو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلی که د نورو په شل خرڅیږی د ده په دیرش ځی. د ده دا عادت دی چه نغدی روپۍ هم په کور کښی نه ساتی او په ګرویوئی بندوی. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړیدی یعنی بیع جایزی ورته وائی علاوه پدی ئی یوه بله خبره هم ورته په غوږ کښی ایښی ده چه د ګروۍ په پیسو زکات هم نشته ځکه نغدی روپۍ په کاله کښی نه ساتی او ټولی په ګټه بندوی چه غاړه ئی بنده نشی.

د همدی لامله ډیر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زیاتوی او په دوه کالو کښی ئی پیسی دومره شی چه باید د زمکی خاوند قطعی او بیع بات قباله ورکړی.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د یادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځینی خانان او ملکان شته چه ډیر خلق ئی بی تیغه او په تېره تبغ حلال کړیدی او عالم ئی په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم لیکی نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامی هم په یوه کتاب کښی نه تمامیږی او دغه چنګیزی افسانه نه خلاصیږی. د اولس حال او د دوی د مشرانو رویه له همدغی یوی نمونی څه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښیم چه په سل هاؤ تنه ئی وژلی او ډیری مېرو ښی ئی په جبر او زور په دار اسلام کښی خپل کور ته ننوېستلی دی. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د یوه متدین مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلمانی لږ غوندی ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومیږی.

د دی قصی د بیان باعث دا نه و چه ظلم او بی رحمی پکښی ډېره زیاته ده بلکه دا د یوه ښه سړی حکایت و او زما په حیات کښی لمړی واقعه وه چه زه ئی د دی خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنیتوب کښی ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه وروڼو د ورورولۍ مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډیر کسان د خپلو وروڼو له لاسه څوك په مال او دولت ځینی نور په ښځو وژل شویدی او ځینو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسې ديندارہ مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعې په لمانځه کښې تل په اول صف کښې ځای لری او په ختمونو کښې مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښی بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشی چه دغه شان ظلمونه په يوه داسې ځای کښی چه حاکمان او کوتوالیان موجود وی څنګه پيدا کېږی او ولی ئې څوك مخه نه نيسی؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبرې وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسې کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسئول او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد ئې درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړی. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښی صرفېده او د ده له پوهی نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړی مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانی کولی شوې او په ژبه ئی ناحقی خبرې حقې ښکاره کولی. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانی به هم د ده په امر کېدلې. د ده دا کار و چه داړه به ئې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به ئی په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به ئی داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به ئی چه بې ګناه خلق ونيول او بنديان به ئی کړه له هغوی نه به ئې هم په رشوت کښې ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابۍ يوه نيمه شوه. ډېری داړی به ده د دی دپاره غورځولی چه خپل مدعيان او مخالفين پکښې ونيسی او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانی ډېری شوی او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډيره غلا نه کيږي نو بيا به يې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي ام يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېری غلا ګانی کولی او د تحقيقاتو پانی به ئی بيخی په بل راز ولوستلی او ډېر حقايق به ئی پکښی پټ کړه يعنې په ژبه به ئی هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښی به نه و بلکه عکس به ئی و. دی هيچا په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينی جرايم په اولس کښی کم شوی و ځکه چه ښکلی به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به ئی نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقی جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينی بيګناه ښځی به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته ووېل چه يوه ښځه په محبس کښی نشته او مدام د کوتوال په کور کښی وی ځينی نوری کله هلته او کله دلته وی هغه را روان شو چه محبس وګوری مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځی شماری ته بايد خبر اوسی کوتوال د دی په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته ولېږی يوه بله ښځه د هغی په عوض په محبس کښې داخلوی او تعداد پوره کوی يعنی د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوی او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دی په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ ئی کړم او په یوه اشاره اکتفاً وکړم.

هغه وخت چه دغسی کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق ئی خوښ و. کوتوال خو به په حیلو او دسیسو یوه ښځه په محبس کښی واچوله او بیا به ئی په پټه پخپل کور کښی ترېنه ناجایزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولی شوه چه یوه مېرو ښه له خپل مېړه نه خلاصه کړی او په ډول و سرنی ئی خپل کور ته راولی نکاح پری وتړی. دغه شان واقعات ډېر پیښ شویدی او پدی هېواد کښې ئی خپل ابتکار بایللی دی. که داسی قصې په یوه بل وطن کښی پیدا شی او یو لیکونکی ورځنی خبر شی هېڅکله به ئی دغسی لنډی لنډی خلاصی نکړی او ډېر جزئیات به ئی هم له نظر لاندې ونیسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجایبو او غرایبو څخه ګڼل کېږی او د لیکونکی ډېر زیات دقت به جلبوی مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږی او د لیکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد ئی تصویر کړی.

بله دا چه یوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکایت په صورت بیانېږی نه د افسانی په شکل. پدی مورد کښې همدغومره ویل کافی دی چه سړی ووائی په هغه ځای کښی چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه ایستلی شی نو مالونه او جایدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسی محیط کښی رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پری رومان ولیکی او د چا تعجب جلب کړی.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لری چه وروسته تر ډېرو کلونو په یوه موزیم کښی د تعجب او غرابت شکل و صورت پیدا کوی یا په یوه بل هېواد کښی بل شان معلومېږی.

دغه شیان چه اوس مونږ په موزیم کښی ګورو یو وخت په هر کاله کښی موجود او هره ورځ لیدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شیانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجایع په هغه نظر نشو لیدلی چه نوی نسل ئی ګوری. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسیت ئی له نورو زیات دی په دغسی واقعاتو متاثر کېږی او په حساسیت ورته ګوری مګر د نورو خلقو په نظر کښی عادی او مانوس معلومېږی. مونږ په یوه مظلومه دنیا کښی پیدا شوی او لوی شوی یو زمونږ شعور او ادراك د کوچنیتوب له وخته د فجایعو او مظالمو منظری ډېری لیدلی دی مونږ چه اول ځل سترګی غړولی دی یو انسان مو حلال او مذبوح لیدلی او ځینی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پیژندلی دی ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښی پسونه او لېوان ګړ کرزی او شپانه ئی له رمی نه نشی بېلولی بلکه ډېر ځله ئی پېژندلی هم نشی. پدی ملك کښی د چنګیز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسی خلقو حکومت کړی چه د سرونو مناری ئی جګی کړی او د انسانانو سترګی ئی ایستلی دی هغه ړوند خان چه خپل یو ځوی ئی په بل مړ کړ د هغه سترګی هم د هغه وخت حکومت ړندی کړی وی. پدی ځای کښی خان او ملك ډېره موده بی قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هیچا باندی هیڅ رحم نه دی کړی. دلته سید او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړی او ځینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون ئی هم په اخره کښی بل راز شویدی او په بله جامه کښی ئی خلقو ته تکلیفونه رسولی دی. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لری یوی داسی مرحلی ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعی مظاهر ئی څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښی بدبینی دښمنی عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او مونږ ئی لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو مونږ اوس سمی ته په انسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښی له انسانانو ډارېږو او له کوتوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښی وحشیانه او ارتجاعی انقلابونه پیدا کړه او زمونږ سته ئې و اېسټله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږی او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځی. د حاکمانو او کوتوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مینځ دښمنی پیدا کړه او د حکومت بناګانی ئی ونړولی. د خلقو په نظر کښی غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندی کړی. هماغه غله چه ما د شهید له واقعی نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښی ئی ځای نه و په ښارونو ئی استیلاٴ وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښی جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمی پخپل مینځکښی لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښی د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبی ئی ټولو ځایونو ته ورسېدی. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږی چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولی کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګری شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه ئی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دی او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوی. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روشوتونو د مظلومو شهیدانو وینی نه څرڅولی یو یتیم ئی د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبری نکاح نه بندی کېدلی، یوه عفیفه پېغله د دښمن په لاس نه څرخېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوتوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رښا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان ئی ملګری و، رعیت او ولس ئی شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښی ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبی ولوستلی، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېری د یوه او بل په کور کښی د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښی د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتی قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخی نه دی ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتي دوايرو کښې په بله جامه او بل رنګ کښې کار کوي چه زمونږ پوليسان ئې نښې نيولې بلکه پوليسان ئې له امر او حکم لاندې دي. هر څوك دغه غله نه پيژني ځکه چه شکل و قيافه ئې بل راز ده او نوم ئې هم بدل کړيدې په يوه ځاى کښې ورته خلق علاقدار وائې په بل ځاى کښې ورته مامور صاحب يا حاکم صاحب ويل کيږي او په ځينو مقامونو کښې ئې له دې نه هم لوړ القاب پيدا کړيدي.
دا عادت دى چه که سړى له يوه ظرف او لوښي نه د خاورو تيل خالي کړي او تول ونينوى بوى ئې تر ډيره وخته نه ځي او چه هر وخت يو اور لګيت څوك ولګوى او ورنږدې ئې کړي سمدلاسه اور اخلي او سړى پوهيږي چه يو څه تيل لا پاته و چه مونږ نشو ليدلي او زمونږ په نظر کښې هيڅ نه معلوميده غله هم زمونږ له نظره پټ دي او د غلو دا عادت دى چه ځان پټ ساتي او په پټه کار کوي.
مونږ بايد دا غله وپيژنو او کشف ئې کړو. ما له ډير پخوا وخته تر دې وخته پورې د غلو تعقيب کړيدى او د دوى لارې مې څارلې دي که دوى په بيوك کښې سپاره وي يا په شورليټ کښې زه ئې پيژنم که په ډيره لوړه چوکۍ کښېني هم رانه نه غلطيږي که پير شي او که فقير شي زه غل پيژنم او پوهيږم چه دا څوك دى او څه کوي؟ مونږ بايد غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که يو غل ډير معتبر وي او لوړ مقام ئې اشغال کړي وي بايد غل ورته ووايو او د مملکت دښمن ئې وبولو.
زمونږ په وطن کښې غله واليان شوه جرنيلان شوه وزيران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسيدل مګر مونږ هغوى غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله بايد اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بيخي ورك نه دي او ډيرې چوکۍ ئې اوس هم نيولې دي.
مونږ بايد پدې پوه شو چه غله هم لکه د سينما اکتران په ډيرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوي او په هره طبقه کښې موجود دي. ځينې کسان شته چه خلق ئې د دې دپاره په لمانځه کښې دمخه کوي چه په وروسته صف کښې د خلقو پنې پټوى نو دغسې پيشوا امام نه وي بلکه غل وي او ضرورت وړاندې کړي وي. يو وخت څو تنه غله کوم ځاى ته ولاړه او څو اسونه ئې له يوه کلي نه په غلا را وايستل دوى چه له کلي نه بيديا ته را ووتل په کلي کښې نغاره وشوه چه د غلو تعقيب وکړي او اسونه را وګرزوى، غله پوه شوه چه په دوى پسې چيغه را اوزى او دوى تربنه نښې خلاصيدلې ځکه چه هغوى د اسونو په سپرلى او ځغلولو کښې ډير مهارت لرى او دوى لاندې کوى د غلو مشر چه يو سپين ږيرى سړى و او د غلا په فن کښې استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته ئې وويل: تاسى اسونه په دغه بيابان کښې لمر خاته خواته ولئ او ډير ګړندى ځي زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوى دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جاى نماز او سپين څادر چه د ضرورت دپاره ئې له ځانه سره پټ ساتل را وايستل جاى نماز ئې د زيارت پخوا کښې لارې ته نژدې وغوړاوه او سپين څادر ئې په سر واچاوه تر څو چه د کلي چيغه را رسيدله ده څو رکعاته نفل هم کړي و او د غلو د نجات دعائې کوله د کلي خلقو چه د زيارت له څنګه سپين ږيرى زاهد او عابد په مسئله باندې ناست وليد چه دواړه لاسونه ئې د خداى دربار ته نيولي او دعا کوي له ده نه ئې په ډير احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس ئی لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لوری روان شوه. دی پوه شه چه غلو ته می نجات ورکړ او خلق می ګمراه کړه نو خپل جای نماز ئې وخانډه او په غلو پسی روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږی هم او په دغه ډول غلا کوی مونږ باید غل او شیخ وپیژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښی ګورئ په دوی کښی هم داسی غله شته چه د بیت المال سټه باسی او په کال کښی په زر هاؤ روپۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښی شریك وی او ډېر ډېر کارونه کوی. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوی کورنۍ ودونه کړی و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه می لوستی و زه کاتب شوم او هغه د دی لامله چه بی تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدی څو کالو کښی مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلی کور کښی د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلی ما پخپل حیات او خپل کور کښی هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېری زمکی واخستلی او لوړې بنګلی ئی جوړی کړی هغه علاوه په نورو شیانو دری ودونه نور هم وکړه او اوس ئی څلور ښځې په کاله کښی ناستی دی د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځی چه بېرته راشی تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږی، یو ئی د رادیو صفتونه کوی بل وائی په کور کښی ئی ډېری ښی قالینی اواری دی او په میزونو او رفونو باندی ئی ډېر ښایسته لوښی ایښی دی. دا صفتونه چه تمام شی بیا نو له ما نه خواهش کوی چه مونږ ته هماغسی رادیو واخله او هماغه شان کالی راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشی ولری او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلی خور کره نه ورځی او که هغه هر څومره جوابونه راولېږی دائې په یوه بهانه ردوی او جواب ورکوی، داسی نه چه زه ئی منع کوم او هلته ئی نه پرېږدم بلکه څو ځله ما هم ویلی دی چه زه ولاړه شه! خور دی خوابدې کېږی او ګله کوی مګر هغه زما هم نه منی او یوه پلمه برابروی چه ما قانع کاندی. که څه هم دا ما ته نه وائی مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځی او څه شی د خپلی خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامی ئی د تحویلدار ښځو غوندی نه دی او هغه ګانی چه هغوی ئی لری دا ئی نلری نو که هلته ولاړه شی او د هغوی هستی او خپله نیستی وګوری سترګی ئی نه غړېږی او دغه وضعیت نشی لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسی تحویلدار موجود وی هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټی لری او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وی او دغه شان مدیران په دوایرو کښی ډېر لږ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومې غلا ګاني چه په دوایرو کښې د قلم خاوندان او میرزایان کولې شي هغه په بل ځای کښې نشي کېدلې که تاسې په دوایرو کښې لږ غوندې بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په یوه تفتیش کښې معلومه شوه چه یوه لوی سړی یوازې د حیواناتو له اذوقې نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشې خوړلې وی. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنې په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوی چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږی. دی خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پیدا کړیدی او په هر شی کښې غلا کوی دوی اوس په خاره زمکه کښې هم ځانونه مړولې شی او له هېڅ نه ډېر څه بودوی.

یوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د یوه غیران سودا راوړی نو یو غیران او پنځه ویشت پوله پکښې ځینې وختونه دی وخوری دا خبره هر چا ته له حقیقته لږ غوندی لرې ښکاره شوه او په ظرافت ئې محموله کړه هغه وویل زه رښتیا وایم توقه نه کوم ما یو ځل دی بازار ته په سودا پسې ولېږه بېرته تش راغی چه پیسی رانه ورکی شوی بل غیران می ورکړ په هغه کښې ئې هم پنځه ویشت پوله پټ کړه او پوره سودائې رانوړه زمونږ یوه ملګری وویل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښې زیات مهارت لری. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وی؟ هغه وویل حسن نوماند یو سړی و د هغه یو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښې به ئې څو پیسې پټولې، یوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښې یو مهر جوړ کړی د مهرونو قسمت معلوم و چه په یوه توری (حرف) یو غیران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زیات و کم پکښې نه وی. د حسن نوم دری توری و او دری غیرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته ئې وویل زما نوم خس دی ما ته یو مهر جوړ کړه او دغه یوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) ولیکه د (ح) په توری باندی ئې ټکی اینبوده چه (خس) شی مزدورورباندې غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښې کېږده او هلته ئې مه ږده مهر کن ورته وویل له دېنه خو دری توری جوړېږی او اجوره ئې دری غېرانه کېږی مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی یو ټکی حق دی په هر ځای کښې چه زه وایم هماغلته ئې کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان ئې هم کېده نو له ناکامه له یوه غیرانه تېر شو او مهر ئې په یوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا یقین و چه پدی سودا کښې ئې هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه ئې استفاده کړی وه. زمونږ ځینې مامورین او کارداران چه په تور و سپین پوهېږی او له تورو سره کار لری د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دی او په داسی ځای کښې چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولې شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library